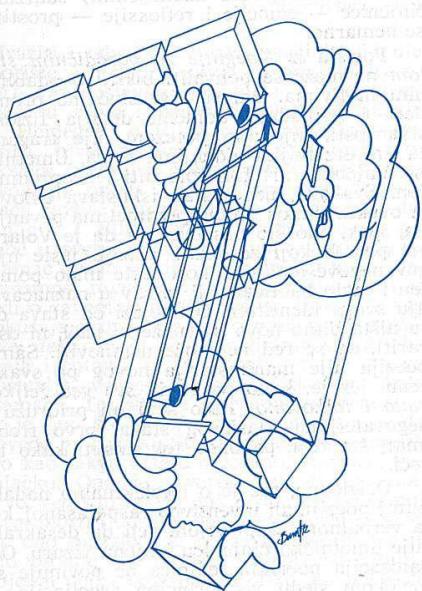

HRONIKA

KRIZA DRUŠTVA KNJIŽEVNIKA VOJVODINE?

Članovi Društva književnika Vojvodine koji žive u Novom Sadu okupili su se 1. III 1973. godine da bi razgovarali o »položaju književnog stvaralaštva i stvaralačica i neposrednim zadacima komunista i radnih ljudi u kulturi na sprovođenju Pisma Predsednika SKJ i Izvršnog biroa Predsedništva SKJ u kulturi«, »Uvodno izlaganje«, svedeno na polupravne i po značaju periferne imprese, s obzirom da nije nudio znatniji broj podataka, niti veću količinu zasnovanih zapažanja i da je potpuno previđalo društveno-politički i kulturni trenutak u kojem se nalazimo. — nije bilo povoljno polazište za razgovor. Međutim, u toku sastanka, kroz sve življbu i određeniju, na bitna pitanja usredsredenu diskusiju, iskrasavali su mnogobrojni problemi udruženja pisaca. Tako se, na primer, po ko zna koji put ukazivalo na potrebu da se Društvo književnika Vojvodine založi da se dobiju stipendije za školovanje književnih prevodilaca, kao i da preuzme inicijativu u osni-

vajuju književnog časopisa koji bi imao zadatak da radi na međusobnom upoznavanju i zblizavanju vojvodanskih literatura, jer i prevodioći i takav časopis neophodni su sredini u kojoj se pisci iskažu na srpsko-hrvatskom, mađarskom, slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku. Zapažen je vrlo obeshrabrujući podatak da u poslednjih vadesetak godina Društvo jedva da je smoglo snage da se izbori za svega dva stana piscima, a takođe da ni danas nema svoje prostorije za administrativne poslove, kao ni svoj klub-tribinu u kojem bi se, u organizaciji Društva, održavali skupovi i večeri književnih i drugih stvaralačica.

Ostro je kritikovan rad sadašnje Uprave. Primećeno je da od izbora do danas nije imala ni jedne svoje akcije u okviru krunih kulturnih akcija ovoga grada i Podkrajine; u borbi protiv šunda, na primer, nije se čuo njen glas, a, isto tako, kao propust ocenjena je i činjenica da se Društvo ni jednom akcijom nije uključilo u proslavu 150. godišnjice rođenja Sandora Petefija. Rečeno je da je neophodno preispitati politiku prijema u Društvo, jer se zapaža da u njemu danas ima »i diletanata, i prosečnih i odličnih pisaca«, a da su u zahtevima od društvene zajednice često najgrlajiji upravo oni prvi, koji stvaralački najmanje zajednici daju. Mada samim prijemom u Društvo loš pisac ne postaje dobar, niti odlaskom iz Društva dobar pisac postaje loš — nesumnjivo je da stvaraoci čija dela imaju minornu vrednost krne ionako nevelik ugled Društva.

Najkrunija zamerka Upravi svakako je ona koja ukazuje na nedostatak kritičkog preispitivanja svoga rada i odsustvo akcionog programa koji bi formulisao zadatke Društva koji proizlaze iz Pisma Predsednika SKJ i Izvršnog biroa Predsedništva SKJ i Zaključaka 52. sednice PK SKV. Kao krupan propust ocenjeno je što još uvek nije osnovan aktiv pisaca — komunista iako se odavno došlo u uбеđenje da je on preko potreban.

O mnogim problemima, na žalost, nije bilo reči (o privatizaciji i monopolu u kulturi, na primer) iako mnogobrojnost i složenost onih o kojima se raspravljalo nedovoljno ukazuju da se Društvo književnika Vojvodine već niz godina nalazi u ozbiljnoj krizi. Sastavni je izvesno da za lošu situaciju ne snosi odgovornost samo Uprava. Pa i sam podatak da je jedan ovakav sastanak bio odložen, a da je na ovaj koji se održao 1. marta, od ukupno 103 književnika, koliko ih živi u novosadskoj opštini, došlo jedva tridesetak, ne svedoči u prilog osećaju obezveze pisca prema društvenoj zajednici.

Da li bi neka druga Uprava brže rešavala probleme Društva? Šta Uprava zameri članstvu i koje okolnosti ometaju njen normalan rad? Je li potrebno sazivati vanredni Skupštinu Društva? Šta pisci misle o postojećem načinu udruživanja? Tragajući za odgovorima na ova, kao i druga slična, pitanja, Polja će u narednim brojevima objaviti veći broj razgovora sa književnicima.

PREVODILAŠTVO U VOJVODINI

Međusobnom prevodenju pisaca iz redova naroda i narodnosti i uzajamnom prožimanju kultura u SAP Vojvodini od prošle godine poklanja se posebna pažnja. Zahvaljujući ugovorima koje je po prvi put postigla Komisija za izdavačku delatnost, književnost i jezik pri Pokrajinskoj zajednici kulture, sa izdavačkim preuzećima i časopisima, u toku 1972. godine izdato je tri puta više knjiga u odnosu na 1971. godinu, a u časopisima je obezbedeno 15% prostora za prevode sa jezika naroda i narodnosti. Ukupno je objavljeno 17 naslova knjiga.

Na srpsko-hrvatskom je objavljeno ukupno osam naslova. Izdavačko preuzeće Matice srpske objavilo je: Karolj Sirmai, *Vizije tišine*; Mihalj Avramesku, *Stepenici osame*; Sandor Bogdanfi, *Cutanje nije zlato*; Josip Vidmar, *Prešern, Cankar, Zupančić*,

(eseji). Kulturni centar Radničkog univerziteta »Radivoj Čirpanov« izdao je, takođe, četiri prevoda: Vičazoslav Hronjec, *So, ali pesak*; Ferenc Deak, *Sova i čizme*; Stojan Tarapuza, *Nasmijane kapljice*; Ištvan Domonkos, *Punjena ptica*. Zajedno sa časopisima *Polja, Savremenost i Scena*, gde je štampano 50 autorskih tabaka prevoda, ukupno je u toku 1972. godine bilo prevedeno na srpsko-hrvatski jezik — 120 autorskih tabaka.

Na mađarskom je ukupno izdato šest naslova izdavačkog preuzeća Forum: Beno Zupančić, *Zvona za uzbunu*; Jugan Stojanović, *Leonardo da Vinci*; Mihal Babinka, *Igor raste*; Jakov Ignjatović, *Večiti mladoženja*; Mihalj Avramesku, *Srebrni vitezi*; Boško Petrović, *Dolazak na kraj leta*. Zajedno sa časopisima *Hid, Uj simpozion i Leting*, u kojima je prevedeno oko 60 autorskih tabaka, ukupno je na mađarski prevedeno preko 150 tabaka.

Libertatea je na rumunskom jeziku štampala samo jedan prevod, *Pesme* Mihala Babinke. Časopis *Limuna* je imao 12 autorskih tabaka prevoda, a ukupno je štampano 18 tabaka prevoda.

Tokom 1972. godine Rusini nisu preveli nijednu knjigu sa jezika naroda i narodnosti Jugoslavije. *Ruske slovo* je u svom časopisu *Svetlost* imalo 10 autorskih tabaka prevoda.

Ozor je na slovačkom izdao dva naslova: Andrej Hing, *Timonova kćí* i Mate Lovrak, *Vlak u snijegu*. Zajedno sa časopisom *Novi život*, u kojem je bilo 12 autorskih tabaka prevoda, ukupno je štampano 48 tabaka prevoda sa jezika naroda i narodnosti Jugoslavije.

Krajem februara 1973. godine istekao je rok za prijave na najnoviji konkurs Komisije za izdavačku delatnost, književnost i jezik pri Pokrajinskoj zajednici kulture. Kako smo obavešteni, ponovo će se u ugovore sa izdavačkim preuzećima i časopisima ueti obaveze da se u toku ove godine objavi osam do deset prevoda sa jezika, dva do tri naslova na mađarskom jeziku i po jedan do dva prevoda na svim ostalim jezicima narodnosti u SAP Vojvodini, a časopisi će ponovo preuzeti obavezu da 15% svoga prostora obezbede za navedene prevode. Ova značajna novina pokazala je prošle godine svoju punu ispravnost i dokazala da se ne može prepustiti samo drugima da zavisno od okolnosti objave ili ne objave i poneki prevod sa jezika naroda i narodnosti ako treba da se postignu značajniji rezultati u ovoj oblasti izdavačke delatnosti.

(Saznali smo da će prvi prevod na mađarski jezik biti *Peščanik* Danila Kiša.)

Dragoslav Stakić

JUBILARNI FESTIVAL »KRATKOG METRA«

U Beogradu je od 2–7. marta održan dvadeseti, jubilarni festival dokumentarnog i kratkometražnog filma. Ova tradicionalna smotra koja se održivala u znaku Godine jugoslovenskog filma otvorena je retrospekcijom njenih prvih pobednika. Ponovo smo videli filmove Milenka Štrpcu (*U srcu Kosmeta*), Dušana Vukotića (*Pikolo i Koncert za mašinski pušku*), Matjaža Klopčića (*Na sunčanoj strani ulice*) i druge laureate prva dva festivala kratkog metra (1954. u Sarajevu i 1960. u Beogradu, u kome se ovaj festival i odohao).

U toku šest festivalskih dana u zvaničnom nadmetanju za nagrade učestvovali su filmovi nekoliko generacija jugoslovenskih reditelja, od poznatih doajena »kratkog metra« (Rudolfa Sremeca, Jožeta Pogačnika, Obrada Gluščevića, Žilnika, Gilića, Puriša Đorđevića) do najmladih (Gorana Pakaljevića, Jovana Aćina, Zorana Tadića, Ivice Matića).

Miša Stanislavljević

HRONIKA

ZMAJEVA NAGRADA LJUBOMIRU SIMOVIĆU

Zmajeva nagrada za 1972. godinu pripala je beogradskom pesniku Ljubomiru Simoviću sa zbirku *Uoči trećih petlova*. Ona mu je uručena na svečanoj sednici Matice srpske, 16. februara, na dan 147-godišnjice ove ugledne kulturne institucije.

Ljubomir Simović, rođenom u Tito-vom Užicu, ovo je peta zbirka pesama, na kojoj je, kako sam kaže, najviše radio. Prethodno su mu izdate *Slovenske elegije*, *Veseli grobovi*, *Poslednja zemlja i Šlemovići*.

Prilikom svečanog primanja nagrade Ljubomir Simović je izjavio:

— Poslednjih godina posvetio sam se uglavnom nagrađenoj zbirki, ali sam u međuvremenu pisao eseje o pesnicima. To jeste proza, ali pisati o pesnicima, blisko je pisanju pesama, naravno, sa drugim zakonitostima. Želim sada da se isprobam i ispitam svoje mogućnosti. Zanimaju me razni načini izražavanja koje do sada nisam koristio.

SIMPOZIJUM POZORIŠNIH KRITIČARA I TEATROLOGA

Na predstojećem Sterijinom pozorju, 25, 26. i 27. aprila u Novom Sadu će se održati II međunarodni simpozijum pozorišnih kritičara i teatrologa na temu: *Pozorište — kolektivni čin*. U okviru ove opšte teme, na simpoziju će prvo dana referenti i ko-referenti raspravljati o načinima umetničkog organizovanja pozorišta u društvu, drugog dana o teatru i samoupravljanju, a trećeg dana će o svojim iskustvima govoriti rukovodioci eksperimentalnih trupa.

Prvog dana uvodna izlaganja podneće: Edvard Kardelj, Bernar Dor, teatrolog iz Pariza; Majkl Kirbi, profesor dramaturgije iz Njujorka; Mohamed Aziza, teatrolog iz Tunisa i Danko Grlić, profesor filosofije na Beogradskom univerzitetu Drugog dana ovog međunarodnog skupa govorice Žan Djvinjо, sociolog kulture iz Pariza; Vjeran Zupić, upravnik »Tetra ITD« iz Zagreba; Peter Stajn, reditelj iz Berlina i Lojze, Filipič, teatrolog iz Ljubljane. Uz njih će, po svojoj želji, govoriti i upravnik »Ateljea 212« iz Beograda, Mira Trašović.

IZDANJA MATICE SRPSKE U 73.

Izdavački plan Matice srpske za 1973. godinu obuhvata 78 naslova. Edicija *Danas: Susreti i pisma*, Milan Kašanin; *Porodično vreme*, David Albahari; *100 pisama*, Isidora Sekulić. Predviđeno je da se izdaju sabrana i odabrana dela Ivana Turgenjeva (10 knjiga); Ernesta Hemingveja (6 knjiga — III izdanje); Sigmunda Frojda (8 knjiga — treće izdanje) i Perl Bak (12 knjiga — IV izdanje). U ediciji *Pesnici* ižaciće: *Pesme* Jovana Jovanovića Zmaja, Đure Jakšića, Laze Kostića, Vojislava Ilića i Branka Radičevića. Edicija *Poezija* u ovoj godini će predstaviti: *Utočišta* Florike Štefan, *Zamke* Pavla Popovića; *Ploveći čardak*, Laze Lazića i *Vreme i potop* Ranka Simovića. Korist i raznoda objaviće: *Jesen srednjeg veka*, Johana Hojzinge; *Latinški citati*, Albin Vilhar; *Filozofski rečnik*, Volter. U ediciji *Znanje* pojaviće se *Istorijski starog sveta*, Mihail Rostovcev; *Ljudsko telo*, Entoni Smit. Od prevoda sa jezika narodnosti predviđeno je da se izdaju: *Savremene priповетke jugoslovenskih Slovaka*, Mihailo Harpanjić; *S ove strane*, Nandor Gion; *Noć od hartije*, Slavko Almažan; *Izbor pesama*, Ištvan Domonkos. Od posebnih izdaja predviđene su: *Pesme* Sandora Petetića; *Istorijski mađarske književnosti*; *Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika*, sv. V; *Leksikon pisaca Jugoslavije*, I tom; *Bibliografija izdanja Matice srpske 1950—1965*; *Istorijski Letopis Matice srpske*; *Srpska grafika XVIII veka*.

Od periodike, Izdavačko preduzeće Matice srpske će u toku ove godine izdati: *Letopis MS I—XII*; *Zbornik MS za književnost i jezik*, sv. XX, 1, 2 i 3; *Zbornik za filologiju i lingvistiku*, sv. XV, 1 i 2; *Zbornik za slavistiku*, sv. 3; *Zbornik za društvene nauke*, sv. 58; *Zbornik za prirodne nauke*, sv. 44 i 45; *Zbornik za istoriju*, sv. 7 i 8; *Zbornik za likovne umetnosti*, sv. 9; *Ikonografske studije*, od dr Lazar Mirkovića — posebno izdanie u seriji *Studije za istoriju srpske umetnosti*, knjiga 7.

Od posebnih izdanja Matice srpske će prirediti: *Filozofski pogledi Vladimira Jovanovića*, dr Andrija B. Stojković; *Filozofski i naučni rad Alimpija Vasiljevića*, dr Mihailo Popović *Vode Fruške gore*, dr Jovan Petrović; *Geomorfološka proučavanja Fruške gore*, dr Cedomir Milić; *Klimatske prilike Fruške gore*, dr Marko Milosavljević.

BIBLIOTEKE U SFRJ

U našoj zemlji ima 14 131 svih vrsta biblioteka, sa fondom od 48 534 000 knjiga, časopisa i novina. Od ovog broja biblioteka, 1958. su narodne biblioteke, sa fondom od 13 965 000 knjiga, novina i časopisa, 1415 načune i stručne sa fondom od 16 068 000 primeraka knjiga, novina i časopisa i 10 758 školske biblioteke sa 18 501 000 primeraka knjiga, novina i časopisa. Celokupni fond knjiga, novina i časopisa svih biblioteka u Jugoslaviji manji je za 7 000 000 primeraka od jednogodišnje jugoslovenske izdavačke produkcije. U Jugoslaviji preko 6 000 naseđenih mesta nema narodnu biblioteku, ili 77% od ukupnog broja naselja.

Broj knjiga u narodnim bibliotekama je krajnje nedovoljan i čini 0,70 primeraka knjiga na jednog stanovnika. Taj odnos je veoma nepovoljan. U Bugarskoj na jednog stanovnika dolazi 3,35 knjiga iz fonda narodnih biblioteka, u Danskoj 2,76, Rumuniji 2,28, DR Nemačkoj 1,45 itd. Prema međunarodnim normativima, u fondovima narodnih biblioteka, u evropskim zemljama, predviđene su dve knjige na jednog stanovnika, a u nerazvijenim zemljama jedna knjiga na jednog stanovnika. Prema istim tim normativima, fondovi biblioteka treba da se obnavljaju tako da godišnje na svakog petog stanovnika dolazi jedan primerak novoobjavljene knjige. To znači da su narodne biblioteke trebale da nabave preko 4 000 000 primeraka knjiga u prošloj godini. Međutim, u četvorogodишnjem periodu između 1968. i 1971. godine nabavljeno je samo 1 888 000 primeraka knjiga, odnosno ni 50% od onoga broja koji je trebalo nabaviti samo za jednu godinu. Sve biblioteke, međutim, za te četiri godine nabavile su 6 986 000 primeraka knjiga. To znači da naše sve biblioteke nisu kupile ni 50% primeraka knjiga za četiri godine, od broja koji je normiran samo za godinu i po dana za narodne biblioteke. To je veoma malo u odnosu na celokupnu izdavačku produkciju. U Jugoslaviji je za te četiri godine izašlo 237 889 000 primeraka knjiga. To znači da su biblioteke od ovoga broja kupile samo 35-ti deo. Sve biblioteke u Jugoslaviji, od celokupne izdavačke godišnje produkcije, otkupljuju 3,3%, a narodne biblioteke jedva 1%. Ti procenti su nešto veći ako se računa samo sa izdanjima izdavačkih radnih organizacija. U svetu biblioteke daleko više kupuju knjige. Od 30% do 60% u SSSR, Engleskoj, Rumuniji, SR Nemačkoj i drugim zemljama.

Poseban problem čine školske biblioteke, koje predstavljaju neophodan uslov za savremeno izvođenje nastave, razvijanje ljudavičnosti za knjigu i navika za čitanje, a škola u tome mora da igra najveću i odlučujuću ulogu. Zakonima o osnovnom i srednjem obrazovanju predviđa se da svaka škola ima biblioteku. Čak i normativi postoje koji određuju koliko treba da ima knjiga svaka biblioteka i kako treba da se obnavljaju knjižni fondovi. U našoj zemlji u 7 518 škola nemamo biblioteke, odnosno u 37% svih škola. Karakteristično za ove biblioteke je da ih ima manje nego 1960. godine za 1 141 biblioteku, kao i to da dobar deo ovih biblioteka raspolaže sa neznatnim brojem knjiga, koji se kreće od 200 do 500 primeraka. Pozitivno je to što je za prethodne

četiri godine fond ovih biblioteka povećan za preko 4 000 000 primeraka knjiga. To je, međutim, nedovoljno. Prema usvojenim normativima, treba da bude 5 knjiga po jednom učeniku, a u nas ima oko četiri. Evropski prosek, inače, je 10 primeraka. Fondovi ovih biblioteka tematski su jednostrani i sadrže pretežno beletristiku. Biblioteke u školama, takođe, nemaju isti tretman kao biblioteci za pojedine školske predmete, iako bi ona trebalo da predstavlja osnovu za sve naučne discipline, jer predstavlja nacionalne izvore za prenošenje informacija i znanja za uživanje u mudrosti i lepoti.

Došli smo u situaciju da dobar broj biblioteka oskudeva u knjižnim fondovima ili da ih uopšte ne obnavlja, odnosno da ogroman broj naselja nema biblioteku, da velik broj škola nema ovu neophodnu ustanovu, a da, istovremeno, u magacinima samo izdavačkih radnih organizacija, kojima je to osnovna delatnost, leže grandiozne količine knjiga, čija je ukupna vrednost na kraju 1971. godine iznosila 88 milijardi starih dinara. Cetvrtina vrednosti ovih knjiga je starija od tri godine.

U radnim kolektivima skoro i da nema više biblioteka. Upravo je nezamisivo da se savremeni procesi proizvodnje i samoupravljanje razvijaju bez prisustva knjige. Ipak je tako.

KNJIŽEVNA OMLADINA VOJVODINE U 1973.

Od osnivačke skupštine, 21. novembra 1972. godine, Književnoj omladini Vojvodine pristupilo je preko 2.000 mladih radnika, studenata, srednjoškolaca i seoske omladine. Prema procenama, taj broj treba do kraja 1973. da se utrostruči, što bi bila potvrda više da — pokret a ne institucija — Književne omladine Vojvodine ima svoje mesto među mladima svih naroda i narodnosti u SAP Vojvodini i da svojom masovnošću može da utice na propagiranje knjige i formiranje ukusa mladih, da se založi za ravнопravniji tretman mladih pisaca u društvu.

Do sada postoje i rade osnovne organizacije i klubovi Književne omladine u Kikindi, Zrenjaninu, Alibunarju, Novom Sadu i Rumi, a ove godine predviđa se konstituisanje osnovnih organizacija u Senti, Šidu, Somboru, Subotici, Pančevu, Sremskoj Mitrovici, Vršcu, Bačkoj Palanci, Vrbasu, Kuli, Indiji, Bečeju, Odžacima i Novom Kneževcu.

Književna omladina Vojvodine predviđa za ovu godinu raspisivanje konkursa za najbolji roman, zbirku pesama i zbirku pripovedaka, što bi doprinelo afirmaciji mladih književnih stvaralaca u Vojvodini. Najbolji radovi na konkursu štampali bi se i rastrali po osnovnim organizacijama Književne omladine. Na konkursu bi bile dodeljene tri puta po tri ravnopravne novčane nagrade (ukupno 36 000 dinara), a u toku godine štampalo bi se šest knjiga. Planira se i pokretanje godišnjaka-almanaha u kojem bi se štampala najbolja ostvarenja mladih pisaca iz Vojvodine, svih naroda i narodnosti, kao i informacije o aktivnostima osnovnih organizacija Književne omladine.

Za ovu godinu planira se i susret sa Književnom omladinom SAP Kosova i sa Književnom omladinom SR Makedonije, sa kojima već postoje čvrsti kontakti. U toku akcije »Mesec dana knjige« predviđa se organizovanje karavana mladih pisaca i Književnog festivala u Kikindi, Jugoslovenskom festivalu poezije u Vrbasu, Sterijinom pozorju i Festivalu malih i eksperimentalnih scena Vojvodine u Novom Sadu, Brankovom kolu u Sremskim Karlovcima. Za Dan mladosti predviđeno je da se u Novom Sadu održi miting poezije na kojem bi učestvovali mlađi pesnici iz čitave Vojvodine.

Ostvarenje predviđenih aktivnosti novosnovane Književne omladine Vojvodine u velikoj meri će zavisiti od sredstava koja treba da se dobiju od Pokrajinske zajednice kulture.